

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ
ΕΝΙΑΙΑΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ
ΤΑΞΗ: Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΕΞΕΤΑΣΗΣ: 90'

ΜΕΡΟΣ Ι. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 85)

A. Απόδοση και κατανόηση διδαγμένου κειμένου

(Μονάδες 20)

A.1. Να αποδώσετε μόνο τις έντονα μαυρισμένες προτάσεις των πιο κάτω κειμένων (Κείμενο 1 και Κείμενο 2) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 1

Ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις οὔτε κατάστασιν καταβαλόντα. καίτοι πᾶσι ῥᾶδιον τοῦτο γνῶναι, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς φυλάρχοις, εἰ μὴ ἀποδείξειαν τοὺς ἔχοντας τὰς καταστάσεις, αὐτοῖς ζημιοῦσθαι. ὥστε πολὺ ἂν δικαιότερον ἐκείνοις τοῖς γράμμασιν ἢ τούτοις πιστεύοιτε· ἐκ μὲν γὰρ τούτων ῥᾶδιον ἦν ἐξαλειφθῆναι τῷ βουλομένῳ, ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἰππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι.

Λυσίου Ἑπεὶ Μαντιθέου 7
(μονάδες 6)

Κείμενο 2

Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφοράς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως, δύο μὲν ἀδελφὰς ἐξέδωκα ἐπιδοὺς τριάκοντα μνᾶς ἑκατέρω, πρὸς τὸν ἀδελφὸν δ' οὕτως ἐνειμάμην ὥστ' ἐκείνον πλέον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα ὥστε μηδεπώποτε μοι μηδὲ πρὸς ἓνα μηδὲν ἔγκλημα γενέσθαι.

Λυσίου Ἑπεὶ Μαντιθέου 10
(μονάδες 5)

A.2. Να επιλέξετε την ορθή απόδοση του πιο κάτω αποσπάσματος και να μεταφέρετε τον αντίστοιχο αριθμό στο τετράδιο απαντήσεων. Να τεκμηριώσετε την επιλογή σας με βάση τους συντακτικούς κανόνες.

Αρχαίο κείμενο	Απόδοση στα Νέα Ελληνικά
οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις (Κείμενο 1)	i. οὔτε ὅτι παραδόθηκα εξαιτίας των συνηγῶρων του δημοσίου
	ii. οὔτε ὅτι παραδόθηκα ἀπὸ τους συνηγῶρους του δημοσίου
	iii. οὔτε ὅτι παραδόθηκα στους συνηγῶρους του δημοσίου

(μονάδες 3)

A.3. Να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεων αν είναι ορθή (Ο) ή λανθασμένη (Λ) η κάθε πρόταση, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

- i. Εύκολα αποδεικνύεται ὅτι ο Μαντίθεος ἦταν ἱππέας.
- ii. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει ὅτι ἐπέστρεψε ὅλα τα χρήματα που πήρε ως ἐπίδομα.
- iii. Οι φύλαρχοι ἦταν υποχρεωμένοι να δηλώσουν τους ἱππείς.

(μονάδες 6)

B. Απόδοση αδιδακτου κειμένου στα Νέα Ελληνικά (Μονάδες 15)

Να αποδώσετε το πιο κάτω αδιδακτο κείμενο (Κείμενο 3) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 3

Ο Αθηναῖος ρήτορας Ανδοκίδης, επιστρέφοντας ἀπὸ διαπραγματεύσεις στη Σπάρτη, υπερασπίζεται με τον λόγο αυτόν την προοπτική εἰρήνης με τους Λακεδαιμονίους.

Ἵτι μὲν εἰρήνην ποιεῖσθαι δικαίαν ἄμεινόν ἐστιν ἢ πολεμεῖν, δοκεῖτέ μοι, ὦ Ἀθηναῖοι, πάντες γινώσκειν· ὅτι δὲ οἱ ῥήτορες τῷ μὲν ὀνόματι τῆς εἰρήνης συγχωροῦσι, τοῖς δ' ἔργοις ἀφ' ὧν ἂν ἡ εἰρήνη γένοιτο ἐναντιοῦνται, τοῦτο δὲ οὐ πάντες αἰσθάνεσθε. λέγουσι γὰρ ὡς ἔστι δεινότατον τῷ δήμῳ, γενομένης εἰρήνης, ἢ νῦν οὔσα πολιτεία μὴ καταλυθῆ.

Ἀνδοκίδου Περὶ τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνης 3.1

Γ. Διδαγμένο κείμενο για ορθογραφία**(Μονάδες 5)****Γ.1.** Υπαγόρευση διδαγμένου κειμένου για ορθογραφία: Λυσίου *Ὑπὲρ Μαντιθέου 6**[ἐπειδὴ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἵππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.]*

(μονάδες 3)

Γ.2. Να συμπληρώσετε τα κενά στην παρακάτω πρόταση, διαλέγοντας κάθε φορά από την παρένθεση τη λέξη που συμπληρώνει το νόημα και είναι ορθογραφικά σωστή. Να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεων μόνο τους αριθμούς και τις λέξεις που συμπληρώνουν τα αντίστοιχα κενά.

έν (1) _____ (τοῦτο, τούτω, τούτῳ) γὰρ (2) _____ (πολλή, πολύ, πολλοί)
μὲν τῶν ὁμολογούντων ἵππεύειν οὐκ ἔνεισιν.

(μονάδες 2)

Δ. Γλωσσικές παρατηρήσεις (γραμματικές, συντακτικές, λεξιλογικές)**(Μονάδες 40)****Δ.1.** Να γράψετε ό,τι ζητείται για καθέναν από τους ακόλουθους τύπους.**α. ἔχοντας** (Κείμενο 1)

Να γράψετε το γ' πρόσωπο ενικού στην οριστική και υποτακτική έγκλιση αορίστου β' στην ίδια φωνή.

β. ὁμολογεῖν (Κείμενο 2)

Να γράψετε το γ' πρόσωπο ενικού στην οριστική και υποτακτική έγκλιση ενεστώτα στη μέση φωνή.

γ. λέγουσι (Κείμενο 3)

Να γράψετε το α' πρόσωπο πληθυντικού στην ευκτική έγκλιση του ενεστώτα και του μέλλοντα στην ίδια φωνή.

(μονάδες 6)

Δ.2.α. Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τους έντονα μαυρισμένους τύπους των ακόλουθων περιόδων.

- i. *ἐμὲ τοίνυν οὐδεὶς ἂν ἀποδείξειεν οὐτ' ἀπενεχθέντα ὑπὸ τῶν φυλάρχων οὔτε παραδοθέντα τοῖς συνδίκοις* (Κείμενο 1)
- ii. *ὅτι δὲ οἱ ῥήτορες τῷ μὲν ὀνόματι* (Κείμενο 3)

(μονάδες 5)

Δ.2.β. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς (μονολεκτικούς τύπους) των πιο κάτω λέξεων, διατηρώντας τον ίδιο γραμματικό τύπο. Σε κάθε περίπτωση να διευκρινίζετε ποιον βαθμό γράφετε.

- i. *πολλῆς* (Κείμενο 2)
- ii. *δεινότατον* (Κείμενο 3)

(μονάδες 4)

Δ.3.α. Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους πιο κάτω έντονα μαυρισμένους τύπους.

- i. *ἐν ἐκείνοις δὲ τοὺς ἰππεύσαντας ἀναγκαῖον ἦν ὑπὸ τῶν φυλάρχων ἀπενεχθῆναι* (Κείμενο 1)
- ii. *Ἐγὼ γὰρ πρῶτον μὲν, οὐσίας μοι οὐ πολλῆς καταλειφθείσης διὰ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς τοῦ πατρὸς καὶ τὰς τῆς πόλεως* (Κείμενο 2)
- iii. *ὥστ' ἐκεῖνον πλεον ὁμολογεῖν ἔχειν ἐμοῦ τῶν πατρῶων* (Κείμενο 2)
- iv. *καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας οὕτως βεβίωκα* (Κείμενο 2)
- v. *Ὅτι μὲν εἰρήνην ποιεῖσθαι δικαίαν ἄμεινόν ἐστιν ἢ πολεμεῖν* (Κείμενο 3)
- vi. *δοκεῖτέ μοι, ὧ Ἀθηναῖοι, πάντες γιγνώσκειν* (Κείμενο 3)

(μονάδες 6)

Δ.3.β. Να γράψετε ποια είναι η δευτερεύουσα πρόταση στην πιο κάτω περίοδο λόγου από το Κείμενο 3 και να την αναγνωρίσετε: είδος, εισαγωγή, εκφορά, συντακτικός ρόλος.

ὅτι δὲ οἱ ῥήτορες τῷ μὲν ὀνόματι τῆς εἰρήνης συγχωροῦσι, [...] τοῦτο δὲ οὐ πάντες αἰσθάνεσθε.

(μονάδες 4)

Δ.4.α. Να γράψετε ποια από τις πιο κάτω λέξεις στα Νέα Ελληνικά προέρχεται από την αρχαιοελληνική λέξη που δίνεται στην αρχή κάθε σειράς.

- i. **ένειμάμην** (Κείμενο 2): νόημα, ναύτης, νομός
- ii. **γιγνώσκειν** (Κείμενο 3): απόγνωση, απόγονος, απογείωση

(μονάδες 2)

Δ.4.β. Να αντιστοιχίσετε στο τετράδιο απαντήσεων τους αριθμούς των αρχαιοελληνικών λέξεων της στήλης Α΄ με τα γράμματα των συγγενικών τους νεοελληνικών λέξεων της στήλης Β΄. Στη στήλη Β΄ περισεύει μία (1) λέξη.

Στήλη Α΄	Στήλη Β΄
1. συνδίκους (Κείμενο 1)	α. σχήμα
2. ἔχοντας (Κείμενο 1)	β. βιοτικός
3. βεβίωκα (Κείμενο 2)	γ. δικαστής
4. ἔργοις (Κείμενο 3)	δ. απαρχή
	ε. στιχουργός

(μονάδες 4)

Δ.4.γ. Να χωρίσετε τις πιο κάτω λέξεις στα συνθετικά τους στα Αρχαία Ελληνικά. Στη συνέχεια, από το δεύτερο συνθετικό κάθε λέξης να σχηματίσετε **δύο (2)** άλλες **απλές** ή **σύνθετες** λέξεις στα Νέα Ελληνικά.

Σημείωση για τα συνθετικά: Στο β΄ συνθετικό να γράψετε το ρήμα στο α΄ πρόσωπο ενικού της οριστικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής.

- i. **ἀπενεχθέντα** (Κείμενο 1)
- ii. **καταλειφθείσης** (Κείμενο 2)
- iii. **καταλυθῆ** (Κείμενο 3)

(μονάδες 9)

Ε. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά (Μονάδες 5)

Να μεταφέρετε την πιο κάτω πρόταση στα Αρχαία Ελληνικά.

Ο θεός βοηθά τους ανθρώπους, αν αυτοί είναι δίκαιοι και αγαπούν την πατρίδα.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 15)****Α. Λυσίου Ὑπὲρ Μαντιθέου****Κείμενο 1**

A.1. Ποιαν πρακτική της αθηναϊκής πολιτείας επικαλείται ο Μαντίθεος στο Κείμενο 1 (Ὑπὲρ Μαντιθέου 7), προκειμένου να αντικρούσει την κατηγορία εναντίον του; Να εξηγήσετε.

(μονάδες 4)

Κείμενο 2

A.2. Το ήθος του Μαντιθέου στο Κείμενο 2 αναδεικνύεται μέσα από αντιθέσεις. Αφού αναφέρετε **μία (1)** αντίθεση, να εξηγήσετε ποιο στοιχείο του ήθους του Μαντιθέου αναδεικνύεται μέσα από αυτή.

(μονάδες 4)

Β. Σοφοκλέους Οιδίπους Τύραννος (στ. 1865 -1895)

Αχ, Κιθαιρώνα, γιατί με δεχόσουν, γιατί να μη με σκότωνες αμέσως που με πήρες, για να μην είχα δείξει ποτέ στον κόσμο ποια ήταν η γενιά μου;	1865
Ω Πόλυβε και Κόρινθο, ω αρχαία πατρικά μου τάχα παλάτια, ωιμένα, τι φανταχτή ομορφιά, μα με αποκάτω πληγές κρυμμένες, με είχατε αναθρέψει, για να φανώ στο τέλος τέτοιος που 'μαι.	1870
Ω τρίστρατο κι ω κρυμμένο φαράγγι, ω δάσος, ω στενό μες στους τρεις δρόμους, που ήπιατ' απ' τα χέρια μου το ίδιο το αίμα μου, του πατέρα μου το αίμα, θυμάστε άραγε ακόμα τα φριχτά έργα που σας έκαμα, κι ύστερα πάλι τι άλλα ξανάκαμα σαν ήρθα εδώ, ω γάμοι, γάμοι, με γεννήσατ' εσείς κι απ' το ίδιο σπέρμα που γεννήσατε, εβγάλατε στον κόσμο πατέρες, αδερφούς, παιδιά, ένα αίμα, νύφες, μαζί μητέρες και γυναίκες κι όσα πιο αισχρά στη γη μπορεί να γίνουν.	1875
Μα τι να κάθεται κανείς να λέει	1880
	1885

όσα καλό δεν είναι ούτε να κάνει;
Βιαστείτε, σας ξορκίζω, κρύψτε με
κάπου μακριά απ' εδώ, σκοτώσετέ με,
ρίξετέ με στη θάλασσα, σε τόπο 1890
που ποτέ πια να μη με ξαναδείτε.
Πλησιάσετέ με, στρέξτε έναν άθλιο
ν' αγγίξετε· ακούτε, μη φοβάστε,
γιατί κανείς στον κόσμο έξω από μένα
δεν μπορεί να σηκώσει τα δεινά μου. 1895

B.1. Στο πιο πάνω απόσπασμα ο Οιδίποδας κάνει μια αναδρομή στη ζωή του. Να αναφέρετε τους **τέσσερις (4)** κυριότερους σταθμούς της ζωής του.

(μονάδες 4)

B.2. Ο Οιδίποδας, παρά τη συντριβή, διασώζει την αξιοπρέπειά του. Να εξηγήσετε και να τεκμηριώσετε με βάση το πιο πάνω απόσπασμα.

(μονάδες 3)

ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ

Σημείωση: Στο Δειγματικό Δοκίμιο περιλαμβάνονται ερωτήσεις/ασκήσεις από όλη τη διδακτέα ύλη, όπως έχει καθοριστεί στα Πλαίσια Μάθησης. Η εξεταστέα ύλη θα ανακοινωθεί σε μεταγενέστερο στάδιο.